

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Україна в сучасному геополітичному просторі»

Ступінь вищої освіти – Магістр

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Рік навчання: 2, семестр 3

Форма навчання: денна, заочна

Кількість кредитів ЄКТС: 4

Мова викладання – українська

Лектор курсу

Гольцов Андрій Геннадійович, доктор політ. наук,

Контактна інформація
лектора (e-mail)

доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації

Andrgengolts1@nubip.edu.ua

Сторінка курсу в eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5208>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Україна в сучасному геополітичному просторі» належить до обов'язкових курсів при підготовці здобувачів вищої освіти з галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» другого (магістерського) рівня. Для забезпечення потреб сучасної України у співпраці з іншими державами, її повноцінної участі в міжнародних організаціях потрібні фахівці з міжнародних відносин вищої кваліфікації. Магістри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій мають бути здатними для виконання фахових завдань, які стосуються, зокрема, аналізу геостратегії України щодо регіонів та країн світу, виявлення геополітичних проблем розвитку нашої держави й пошуку шляхів їх розв'язання. Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів: «Геополітичний простір. Основні засади геополітики України» та «Сучасна геополітика України».

Компетентності ОП:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові) компетентності(СК):

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

PH5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

PH9. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Змістовий модуль 1. Геополітичний простір. Основні засади геополітики України				
Тема 1. Геополітичний простір. Геоstrатегія та геополітика держави	2/2	Знати основні підходи до трактування понять «геополітика», «геополітичний простір», «геостратегія» та ін. Розуміти основні теоретичні проблеми, пов'язані з розумінням геополітики та геостратегії. Виявляти геополітичні інтереси держави, геополітичні аспекти національної безпеки. Аналізувати геополітичне положення держави на різних ієрархічних рівнях. Визначати основні проблеми, пов'язані з вивченням геополітичного простору держав та регіонів світу. Виявляти актуальні проблеми формування та розвитку світового геополітичного простору.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 2.		Знати найбільш	Усне	Семінарське

<p>Історичний розвиток українського геополітичного простору</p>	<p>2/2</p>	<p>важливі геополітичні аспекти розвитку українських земель у Давнину, Середньовіччі, у XVII – на початку XVIII ст. Виявляти геополітичні фактори, що впливали на існування української державності. Характеризувати особливості розвитку геополітичного простору України в 1917-1920 рр. Використовувати основні методи геополітики для вивчення формування українського геополітичного простору та його трансформації</p>	<p>опитування. Написання есе. Виконання завдання для самостійної роботи.</p>	<p>заняття: від 0 до 10 б. Есе: від 0 до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.</p>
<p>Тема 3. Геополітична думка в Україні</p>		<p>Знати передумови та фактори виникнення геополітики. Характеризувати головні етапи розвитку західної геополітичної думки. Виявляти особливості становлення геополітичної думки в Україні в XIX – на початку XX ст. Аналізувати геополітичні концепції С.°Рудницького, Ю.°Липи та ін. Визначати основні тенденції розвитку наукової геополітики в</p>	<p>Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.</p>	<p>Семінарське заняття: від 0 до 10 б.</p>

		незалежній Україні		
Тема 4. Геополітичне положення та потенціал України	2/2	Аналізувати геополітичне положення сучасної України на різних ієрархічних рівнях. Характеризувати державні кордони України. Виявляти геополітичні проблеми захисту національної безпеки України. Аналізувати геополітичний потенціал України та його складові. Оцінювати проблемні аспекти геополітичного положення України	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи Виконання тестових завдань.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.
Змістовий модуль 2. Сучасна геополітика України				
Тема 5. Геополітика незалежної України	3/2	Знати основні засади геополітики України після здобуття незалежності. Характеризувати «багатовекторну» геополітику України. Проводити аналіз геополітичного розвитку України на початку XXI ст. Виявляти зовнішні та внутрішні причини головних геополітичних проблем незалежної України. Характеризувати зміни в геополітиці України після «Революції гідності». Аналізувати розвиток геостратегії та геополітики	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.

		України в 2014-2021 рр.		
Тема 6. Україна в європейському геополітичному просторі	2/3	Розуміти історичні, політичні, економічні, культурні підстави формування євроінтеграційного вектора геостратегії України. Виявляти перспективи реалізації геостратегічного вектора України на інтеграцію з ЄС. Аналізуйте геополітичні аспекти взаємодії України й НАТО. Характеризувати геополітичні аспекти взаємодії України з провідними країнами Європи. Виявляти геополітичні проблеми інтеграції України в європейський геопростір.	Усне опитування. Написання есе. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Есе: від 0 до 10 б.
Тема 7. Геополітика України в регіонах світу	2/2	Розуміти основні засади геополітики України в регіонах світу. Характеризувати геополітичні інтереси України в регіонах та країнах пострадянського простору. Виявляти геополітичне значення взаємовідносин України та США. Аналізувати геополітичні та гео економічні аспекти відносин України з	Усне опитування. Виконання тестових завдань.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.

		провідними країнами Азії, Африки та Латинської Америки. Виявляти проблеми та оцінювати ефективність реалізації окремих напрямів геополітики України в регіонах світу.		
Всього за семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Порушення норм академічної доброчесності при виконанні студентами наукових та навчальних робіт є неприпустимим. Несамостійне виконання тестових завдань, списування під час виконання модульного та семестрового контролю (екзамену) заборонені (зокрема, не допускається використання мобільних девайсів). Наукові роботи студентів, їхні реферати мають містити правильно оформлені посилання на використані джерела та літературу.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах : підручник / М. Вегеш, М. Палінчак, В. Петрінко. – Ужгород : Гельветика, 2020. – 784 с.
2. Вегеш М. Геополітична енциклопедія : навч. посіб. / М. Вегеш, В. Петрінко. – Ужгород, 2020. – 676 с.
3. Глобальна економіка : навч. посіб. / Н. М. Вдовенко, Л. В. Богач, В. Л. Герасимович, К. С. Кваша, М. М. Павленко. – К. : НУБіП України, 2018. – 319 с.

4. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г. П. Ситника. – К. : НАДУ, 2016. – 784 с.
5. Глобальна та національна безпека: словник-довідник / уклад.: Г. П. Ситник, О.І. Пошедін, М. М. Шевченко, С. П. Завгородня, М. Г. Орел / за заг. ред. Г. П. Ситника. – К. : НАДУ, 2016. – 784 с.
6. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія : підручник / А. Г. Гольцов. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 416 с.
7. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. – 344 с.
8. Ігнатєва Т. В. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність : навч. посіб. / Т. В. Ігнатєва. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – 112 с.
9. Інформаційна безпека : підручник / В.В. Остроухов, М. М. Присяжнюк, О.І. Фармагей, М. М. Чеховська та ін. / під ред. В. В. Остроухова – К.: Видавництво Ліра-К, 2021. – 412 с.
10. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 320 с.
11. Парахонський Б. О. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська. – К. : НІСД, 2019. – 560 с
12. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія / О. О. Резнікова. – К. : НІСД, 2022. – 532 с.
13. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / М. А. Кулініч, Н. О. Татаренко, В. Г. Ціватий, за ред. Л. Д. Чекаленко. – К. : ДАУ при МЗС України, 2017. – 628 с.
14. Сюткін С. І. Політична географія : навчальний посібник / С. І. Сюткін. – Суми : ТОВ «ВПІ «Фабрика друку», 2017. – 120 с.
15. Указ Президента України №392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
16. Українська призма: Зовнішня політика 2020. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. – К., 2021. – 344 с.
17. Українська призма: Зовнішня політика 2021. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка». – К., 2022. – 328 с.
18. Шульга М. А. Геополітика : навч. посіб. / М. А. Шульга. – К. : Київський ун-т, 2017. – 239 с.

Допоміжні

19. Андрущенко (Гринько) С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі / С. В. Андрущенко (Гринько). – К. : Логос, 2005. – 288 с.
20. Визначення рівня енергетичної безпеки України: аналіт. доп. / Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г. та ін. ; за заг. ред. О. М. Суходолі. – К. : НІСД, 2021. – 71 с.
21. Власюк О. С. Кремлівська агресія проти України : монографія / О. С. Власюк, С. В. Кононенко. – К. : НІСД, 2017. – 304 с.
22. Геоєкономіка та геополітика України : навч. посіб. / А. Шидловський, Г. Півняк, М. Рогоза, С. Випанасенко. – Дніпропетровськ : НГУ, 2007. – 282 с.
23. Геополітика : енциклопедія / за ред. Є. М. Суліми. – К. : Знання України, 2012. – 919 с.
24. Головченко В. І. Гібридна війна Росії проти України: історико-політичне дослідження : монографія / В. І. Головченко, М. С. Дорошко. – К. : Ніка-Центр, 2016. – 184 с.
25. Гольцов А. Г. Геополітичний вимір стратегії Російської Федерації на пострадянському просторі : монографія / А. Г. Гольцов. – К. : ЦУЛ, 2018. – 392 с.

26. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 436 с.
27. Дністрянський М. С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ, 2003. – 111 с.
28. Донцов Д. Геополітика / Д. Донцов. – Харків : Фолю, 2021. – 604 с.
29. Дорошко М. С. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД : навч. посіб. / М. С. Дорошко, Н. В. Шпакова. – К. : ЦУЛ, 2011. – 204 с.
30. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія / Д. В. Дубов. – К. : НІСД, 2014. – 328 с.
31. Кандиба Ю. І. Політична географія з основами геополітики : навч.-метод. компл. / Ю. І. Кандиба, І. І. Кучер. – Харків, 2010. – 96 с.
32. Кондратенко О. Ю. Геостратегічний вимір зовнішньої політики Російської Федерації : монографія / О. Ю. Кондратенко. – К. : Київський університет, 2017. – 607 с.
33. Кузь О. М. Геополітика / О. М. Кузь, Д. С. Коротков. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 180 с.
34. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : навч. посіб. / О. В. Курбан. – К. : ВІКНУ, 2016. – 286 с.
35. Кучик О. С. Україна в міжнародних організаціях : підручник / О. С. Кучик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 411 с.
36. Мадіссон В. В. Сучасна українська геополітика : навч. посіб. / В. В. Мадіссон, В. А. Шахов. – К. : Либідь, 2003. – 176 с.
37. Мандрагеля В. А. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / В. А. Мандрагеля та ін. ; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. – К. : НАДУ, 2016. – 286 с.
38. Перепелиця Г. М. Україна – Росія: війна в умовах співіснування : монографія / Г. М. Перепелиця. – К. : Стилос, 2017. – 880 с.
39. Російська політика в Чорноморському регіоні: загрози й виклики для України : аналіт. доп. / Александров О., Филипенко А., Власенко Р. та ін. ; за заг. ред. І.°Веремія, М. Паламарчука. – К. : НІСД, 2020. – 37 с.
40. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В.°П.°Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с.
41. Словник геополітичних термінів та понять / упоряд. і ред. В. С. Крисаченко; за заг. ред. О. С. Власюка, П. П. Кононенка. – К. : Фоліант, 2008. – 208 с.
42. Стафійчук В. І. Політична географія світу : навч. посіб. / В. І. Стафійчук. – Херсон : Олді-Плюс, 2016. – 305 с.
43. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія / В. М. Бебик, С. І. Даниленко, В. В. Копійка та ін. – К. : Вадекс, 2019. – 442 с.
44. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу : аналіт. доп. / В. Кравченко, В. Орлик, М. Замікула та ін. ; за заг. ред. М. Паламарчука та О. Александрова. – К. : НІСД, 2021. – 36 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovid/suchasnyy-stand-i-perspektyvy-rozvytku-y-transformatsiyi>
45. Ткаченко В. Росія: ідентичність агресора : монографія / В. М. Ткаченко. – К. : Академія, 2016. – 256 с.
46. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин : підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Константинов, С. В. Андрущенко та ін.; кер. авт. кол. В. А. Манжола; за ред. Л. В. Губерського. – К.: Київський університет, 2008. – 512 с.
47. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти /Ф. Рудич, Р. Балабан, О. Дергачов та ін. – К., 2002. – 488 с.
48. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів) : підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. – К. : Вид. дім «Персонал», 2010. – 464 с.

49. Acharya A. The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at its Centenary / A. Acharya, B. Buzan. – Cambridge: Cambridge University Press, 2019. – 392p.
50. Dalby S. Anthropocene Geopolitics: Globalization, Security, Sustainability / S. Dalby. – Ottawa :University of Ottawa Press, 2020. – 250 p.
51. Dodds K. Geopolitics: A Very Short Introduction. – 3rd ed. – Oxford : Oxford University Press, 2019. – 176 p.
52. Flint C. Introduction to Geopolitics / C. Flint. – 3rd ed. – London : Routledge, 2016. – 334 p.
53. International Politics: Classic and Contemporary Readings / S. Handler, R. Person (eds.) – 2th ed. – Washington, DC: CQ Press, 2020. – 456 p.
54. The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations / J. Baylis, S. Smith, P. Owens (eds.). – 7th ed.– Oxford : Oxford University Press, 2017. – 610 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. Електронний депозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / Факультет історії та міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин та суспільної комунікації. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/11765>
2. Інституційний репозитарій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» / Юридичний інститут / Кафедра політичних технологій. URL: <http://193.110.163.202/handle/2010/21654>
3. Електронний репозитарій Одеського національного університету ім. І.І. Мечнікова / Факультет міжнародних відносин, політології та соціології. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/16>
4. Репозитарій Національного авіаційного університету / Факультет міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин, інформації та регіональних студій. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/9125>
5. Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua>
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Brookings Institution. URL : <https://www.brookings.edu/>
8. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
9. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
10. European Union (EU). URL : https://europa.eu/european-union/index_en
11. Institute for the Study of War (ISW). URL : <https://www.understandingwar.org/>
12. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL : <https://www.nato.int/>
13. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL : <https://www.oecd.org/>
14. RAND («Research and Development») Corporation. URL : <https://www.rand.org/>
15. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL : <https://www.sipri.org/>
16. The Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL : <https://www.csis.org/>
17. United Nations (UN). URL : <https://www.un.org/en/>